

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Коцюби Владлени В'ячеславівни
«Медіадипломатія в зовнішньополітичних стратегіях держав»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії» (галузі знань 29 «Міжнародні відносини»)

Актуальність теми дослідження. Сучасний дипломатичний дискурс – це складна система, що ввібрала низку компонентів, серед яких важливе місце посідають медіа. Використання інформаційних засобів учасниками міжнародних відносин дозволяє здійснювати безпосередній вплив на події та людей як у своїй країні, так і поза її межами. Віртуальний простір, зокрема нові соціальні медіа, стали сьогодні основним майданчиком дипломатичного спілкування й істотно видозмінили практику світової дипломатії.

Зовнішньополітичний імідж держави формує її інформаційне представлення або так звана медіадипломатія. Важливим напрямом медіадипломатії є передавання об'єктивної й точної інформації про позиції держави щодо основних міжнародних подій, ознайомлення із зовнішньополітичними ініціативами, досягненнями науки, культури, інтелектуальної творчості. Епоха інноваційних технологій і «швидких повідомлень» зумовила нові виклики у сфері публічної дипломатії, зокрема комунікацію через нові цифрові медіа, онлайн-дзвінки, групові відеоконференції, власні вебсайти тощо. Більшість світових лідерів мають сьогодні акаунти в соціальних мережах «Фейсбук», «Твіттер», «Інстаграм», деякі навіть у застосунку «Тік-ток». До прикладу, прем'єр-міністр Індії Нарендра Моді має 91 мільйон підписників у твіттері.

Зважаючи на те, що форми й моделі здійснення міжнародної діяльності набувають більшої публічності, а новітні інформаційно-комунікаційні засоби стали основним чинником сучасної дипломатії, тема кандидатської дисертації Коцюби В. В. безперечно актуальна, новаторська й цікава. Актуальність дисертаційної праці підсилена тим, що сьогодні наукового обґрунтування

потребують нові форми й методи введення дипломатичних відносин, оснований на диджиталізації та цифровізації сучасного інфопростору, а також зумовлені новими викликами – світовою пандемією, інформаційною війною, повномасштабним вторгненням Росії в Україну. Обраний для дисертаційної праці дослідницький матеріал цікавий тим, що він модерний, оснований на «свіжих» подіях, які переживають Україна і світ. Описувати нові виклики завжди непросто, адже немає напрацьованої теоретичної бази й термінологічної уніфікованості, але дисертантка не побоялася взятися за важливу проблему й дослідила її на високому науковому рівні. На користь актуальності дисертації свідчить скоординованість її змістового наповнення в межах проєкту «Стратегічні комунікації ЄС: протидія деструктивним впливам» програми ERASMUS+ напряму Модуль Жана Моне (№ 101047033 ERASMUSJMO-2021-MODULE), виконуваного упродовж 2022–2025 років у ВНУ імені Лесі Українки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Чітко сформулювавши мету дослідження й поставивши перед собою завдання, Коцюба В. В. успішно їх виконана, представивши цілісну дисертаційну працю, у якій комплексно проаналізовано теоретико-методологічні засади дослідження медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав; схарактеризовано поняття, структуру, моделі та механізми медіадипломатії в контексті публічних дипломатичних відносин; спрогнозовано можливості та перспективи використання медіадипломатії в демократичних та авторитарних державах; описано еволюцію й сучасні тенденції української медіадипломатії. Важливо, що авторка зацентрувала увагу на перешкодах та проблемах розвитку дипломатичної комунікації. Аналіз практичної реалізації медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав базувався на дослідженні та узагальненні ідей як іноземних, так і вітчизняних науковців, а також урядових звітів, описових та статистичних даних. Розглянувши наявні дефініції, дисертантка визначила й переконливо обґрунтувала власну думку щодо поняття «медіадипломатія», і, що важливо, указала на його кваліфікаційні ознаки. Не оминула увагою й проблемних моментів у дефініціях поняття, а

навпаки – дала їм власну кваліфіковану оцінку. Упродовж усього дослідження дисертантка стверджує, що трендом сучасних міжнародних відносин стало активне включення державами до своїх зовнішньополітичних стратегій різноманітних інструментів та механізмів медіадипломатії, наводячи переконливі аргументи.

Широкою є джерельна база дослідження, репрезентована офіційними документами зарубіжних держав та України. Цінними в роботі є власні рекомендації щодо можливих способів та механізмів оптимізації процесів медіадипломатії в Україні. Схвальної оцінки заслуговує і те, що представлений у дослідженні аналіз охоплює значний часовий відрізок – чверть століття (від початку зародження медіадипломатії з 2000-х років до кінця 2023 року).

Безперечною є **наукова новизна одержаних результатів**, яка полягає в тому, що на основі політологічного аналізу дисертантка вперше здійснила систематизацію різновидів медіадипломатії, диференціюючи цифрову дипломатію, кібердипломатію, фейсбук-дипломатію, твіттер-дипломатію, інстаграм-дипломатію тощо. Коцюба В. В. уніфікувала поняття медіадипломатії, розглядаючи його як новий вид демократії, що виник під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та інтернету. Новаторським є ґрунтовний опис найуспішніших практик медіадипломатії на прикладах багатьох держав, а також дослідження специфіки медіадипломатії в тоталітарних та авторитарних країнах, на основі якого вдалося диференціювати дві моделі дипломатії – цифрової діаспори та кризової комунікації. Уперше в науковому дискурсі концептуалізовано поняття та характерні особливості медіадипломатії в зовнішньополітичній стратегії України, зокрема досліджено концепт цифрової дипломатії в українському інформаційному просторі.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Рецензована дисертаційна праця має важливе практичне спрямування, адже матеріали дослідження можна використовувати в роботі аналітичних центрів, недержавних організацій, органів державної влади України. Цінними в роботі є додатки, складені авторкою на основі результатів власного дослідження: порівняльні таблиці кількості створених профілів та підписників у

соцмережах міністерств оборони зарубіжних країн, присутності міністерств України в онлайн-ресурсах, присутності МЗС країн G7 у твіттері тощо.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Архітектоніка рецензованої праці декларує свою оптимальність у ракурсі дослідження поставленої наукової проблеми. Дисертація Коцюби В. В. вдало структурована, вона складається із трьох співмірних за обсягом і глибиною аналізу розділів, укладених відповідно до дослідницької концепції. Представлений у першому розділі теоретико-методологічний огляд дослідження медіадипломатії в зовнішньополітичних стратегіях держав вичерпний. Глибокою інтерпретацією фактичного матеріалу вирізняються другий і третій розділи роботи, які репрезентують світовий досвід запровадження й реалізації медіадипломатії, а також дослідження медіадипломатії в зовнішньополітичній стратегії України. Умотивованими є висновки до кожного розділів і загальні висновки авторки, які влучно передають основний зміст наукової праці, акцентують на її важливих моментах, підсумовують задекларовані у вступі завдання. Логічність і виваженість їх свідчить про глибину і значущість наукових пошуків дисертантки. Доцільним вважаємо вибір методів дослідження. Бібліографічний апарат уміщує актуальні й теоретично важливі праці, на які авторка покликається в роботі. Порушень академічної доброчесності не виявлено. З практичного погляду матеріали дисертації можна використати для розроблення рекомендацій щодо ефективного врядування та реформування державного управління, а також зовнішньополітичних відомств.

Обґрунтованість наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації, підтверджена публікаційним доробком Коцюби В. В. Зважаючи на цілком позитивне враження від дисертаційної праці і повністю поділяючи наукові погляди авторки, усе ж хочемо висловити деякі зауваження, що абсолютно не применшують ваги рецензованого дослідження, а лише спонукають до дискусії:

1. Напевно, не зовсім доречно називати медіадипломатію новим видом дипломатичних відносин, адже й раніше послуговувалися медійними засобами (лише традиційними) для ведення зовнішньополітичної діяльності. Можливо,

варто було б чіткіше пояснити запропоновану дефініцію й указати на видозміну медійних засобів у зв'язку з впливом інтернету й ІКТ. У контексті сучасної медіадипломатії в роботі зосереджено увагу переважно на віртуальній дипломатії, тоді як роль традиційних медіа в дисертації описана лише побіжно. Хотілося б дізнатися, які традиційні медіа в сучасній міжнародній комунікації залишилися, а які зникли?

2. Ставлячи в один ряд (с. 21) цифрову, електронну, віртуальну дипломатію, фейсбук-, твіттер-, інстаграм-дипломатію, дисертантка сплутує родо-видові поняття.

3. Пишучи про те, що «одним з найпопулярніших механізмів медіадипломатії є використання соціальних медіа та мереж задля реалізації цілей, закладених у зовнішньополітичних стратегіях держав» (с. 40), авторка помилково вдається до тавтології, бо хіба мережі не є соціальними медіа?

4. На с. 201 допущено фактичну помилку, адже Ганну Маляр названо заступницею Міністра оборони України, тоді як правильно було б написати «ексзаступниця».

5. Серед моментів, які порушують читання дисертації, – мовні й технічні огріхи. У тексті роботи фіксуємо орфографічні помилки, зумовлені недотриманням Нової редакції правопису: *проектів* (правильно – *проектів*), *медіа комунікація* (правильно – *медіакомунікація*), *прес-секретар* (правильно – *прессекретар*), *мас-медіа* (правильно – *масмедіа*), *веб-сайт* (правильно – *вебсайт*), *Фейсбук-дипломатія* (правильно – *фейсбук-дипломатія*), *Твіттер-дипломатія* (правильно – *твіттер-дипломатія*), *Збройні Сили України* (правильно – *Збройні сили України*); *Інтернет-просторі* (правильно – *інтернет-просторі*); лексичні неточності: *фактор* (с.16) (правильно – *чинник*), *наступних країн* (с. 22) (правильно – *таких країн*), *дане поняття* (с. 30) (правильно – *це поняття*), *не дивлячись на заборони* (с. 59) (правильно – *незважаючи на заборони*), *переважна більшість* (с. 169) (правильно – *більшість*); граматичні анормативи: *в порівнянні до* (с. 16) (правильно –

порівняно з), в залежності від (с. 38) (правильно – залежно від), згідно думки (с. 41) (правильно – згідно з думкою); стилістичні хиби: згідно української

дослідниці (с. 142) (правильно – згідно з думкою української дослідниці); помилки евфонії: у одній (с. 21) (правильно – в одній). Натрапляємо на недотримання технічних правил (неуніфіковані лапки й ненормативне тире). Відповідно до наукової етики роботи дослідниця не завжди послідовно оперує займенником «нами», спорадично використовуючи форму «мною». Зазначені міркування аж ніяк не применшують наукової ваги виконаної дисертації, а лише доповнюють та уточнюють деякі дискусійні моменти.

Загальний висновок. Достатня апробація розділів роботи на міжнародних і всеукраїнських конференціях засвідчують, що дисертаційна праця Коцюби В. В. «Медіадипломатія в зовнішньополітичних стратегіях держав» виконана на високому фаховому рівні, є самостійним і завершеним дослідженням, яке містить обґрунтовані й достовірні наукові результати. Дисертація відповідає спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» і вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. (№ 44), а її авторка Коцюба Владлена В'ячеславівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (галузі знань 29 «Міжнародні відносини»).

Рецензент –

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри соціальних комунікацій

Волинського національного університету

імені Лесі Українки

Наталія ШУЛЬСЬКА

ПІДПИС *Н. Ш.*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету
29 вересня 2024 р.